

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 46.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM. — «Lliure, ni dominada, ni do nimadora y respectada d' les regions germanas. — Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa... derra y poch, actius y inteligents. — Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escolas tornadas a son esser: obradors uns, una Catalunya nova, de vila expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. — Repoblades las montanyas per grans boscos, tressant pels singles reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d' un art fill llegítim del antich criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions històriques de populoses y amplias ciutats modernes — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en el govern donant-lo lo que cristianament y per dret li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Pero benvinguts en el seu regne! — Lo que precis: Força, riquesa y inteligença. Reprimim el vici del egoisme y exalte la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.» — LLUÍS DOMÈNICH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓN Y REDACCIO
Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 22 Novembre de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 22 XXI, Sta. Cecília vg. y mr. — Dilluns 23 S. Clement p. mr. y sta. Lucrecia. — Sel en Sagitari. Dimarts 24 San Joan de la Creu fr. y sta. Flora vg. mr. — Dimecres 25 S. Mercouri soldat mr. y sta. Catarina vg. mr. — Absolució general en la Mercé y Trinitat. — Dijous 26 Los Desposoris de N.º S.º y s. Coronat b. — Divendres 27 Ss. Facundo y Primitiu, mrs. — Disapte 28 S. Gregori III p. y s. Rufo y familia. — Se tancan velacions.

La bandera de la Patria

Qu' aquesta bandera es la única que pot acoblar a tots els elements d' esperit sà y recte pera formar la rescelosa de la beritabla forsa social, únic medi pera deturar la torrentera de les prediques revolucionaries y anárquiques dels qu' es diuen republicans y no hu son es evidentíssim.

La seua història ho diu ben alt y ho diu en cada plana de la de tots els pobles del mon. Quan aquells han aparentat lluitar per determinades reformes governamentals en el fons era per qüestions de personalismes les tendències d' opinió s' han multiplicat y han viscut ab més o menys esperit dins de la massa del poble, es devenintre revoltos y convulsions socials qu' han reportades fraticides lluites ahont sols l' odi y la venjança hi han imperat. Aquestes lluites, per més sostingudes y enverinades qu' estiguin, sols tenen terme quan pel demunt dels interessos seus, surten els de la Patria. En defensa d' aquesta, sempre s' esvist, blancs y negres, sabis y ignorants, tots, sian del estament y de la cultura que sian, s' han aplegat com un sol home y han olvidat, per un moment, les seues opinions contraries y fins les seues mateixes concupiscencies.

¿Qué vol dir tot això? Que sols la bandera de la Patria es la que té prou virtualitat pera despetar a la gent, conpenetrarla en defensa d' uns mateixos interes-

sos y esquivar, així, les lluites personals y de banderia que més serveixen pera derrama xorcament la sanc del poble y enfocarlo en l' abisme del enderrocerment y de la incultura.

De lo dit la historia de casa si n' está plena d' exemples. Un sigle de guerres civils y de revolucions abortades, què 'ns han dut? No cal pas dirlo; massa que ho sabem. En canvi, una lluita de caràcter nacional, endefensa dels interessos y dels drets de la terra, quò ha fet miracles trayent l' ensopiment del poble, revivant son ànim y fentlo fort y decidit en les escomeses més titaniques?

Heus aquí, doncs, el perque, avuy qu' estém abocats a una esgarrofosa anarquia, ahont ens hi empenyan les corrents revolucionaries del socialisme, amparat ab la capa de republicanisme, cal qu' entre la gent de bé, amiga d' un bon govern, perque ho es de la justicia, la rahó y l' amor, alsí una bandera que sintetisi tot lo contrari de l' anarquia y sia al mateix temps la garantia més ferma dels nostres drets y debers. Y aquesta bandera, ja ho hem dit y ho repetim, no es ni pot ser altra que la de la Patria.

Precisament perquè plens d' escepticisme els nostres pares se retiran de la lluita y deixan el camp a les forces que comanda la despòtica passió humana que 's congria y pren domini en el cor de la societat. Es per culpa d' haver esmeresa les seues energies per qüestions de banderia, de formes de govern, sens tenir en compte que deixavan a merce dels esperits revolucionaris la Patria, la massa del poble, la qual, retuda en la incultura y ignorancia més aclaparadores, no podia ser pas pasta pera nobilissims ideals que la fessin conscientia de sa missió y de son valer. Un poble en aquest trist estat, està d' allò millor pera seguir les prediques revolucionaries, qu' enlluernen l' imaginació y amagan la negació, el buit de ses doctrines. Quan el poble alt, la gent dotada d' una cultura y intel·ligència superior, viu o be apàctica, sens ideals, o be en la febre de les lluites personals, de banderia, sempre xorques, el poble bé a decouper, poc a poc per una ley de sociologia, cap al mateix estat dels qui, els hi fa l' d' una intel·ligència y cultura superior.

El pervindre de nostra Catalunya, y per lo mateix de tots sos organismes, ha estat fins avuy en les mans barroeres dels vividors politiques caciquistes, que

El pecat ja està fet y la penitència temps ha que 'ns pesa demunt. Mes els qui no hi hem tingut ni art ni part en aqueix crim, els qui ja de joves, o ja per desengany, no hem adorat altre partit que l' de la Patria y hem treballat ab totes les nostres forces per la dignificació d' aquesta, mitjansant la dels seus fills, bè 'ns toca ara alsar la veu més que may y dir y repetir que sols en aquest partit, o millor, en aquesta bandera podrém trobar el revivament de les masses socialistes, perdudes pel mon sens Deu ni Patria.

Aquesta gloriosa bandera encloa un lema no estampat mai en cap de las dels nostres Pares, d' una centuria ençà, y es l' antitesis de les dels revolucionaris de mala llei. El lema, es la paraula santa amor; res d' odi ni de rencunes personals o de de determinades escoles, ahont el pensament humà hi bull en oposades tendències tot, però tot per l' amor que redifusa, amoroix y vol la equitat basada en la rahó divina y humana. El significat, la trascendència d' aquest lema en la via de la societat, no l' han volgut comprendre mai els homes dels partits vells, acostumats a bregar en lluites fets ab la forsa y les imposicions per això, tambe, sa vida no ha deixat més que un seguit de desferres, d' odis, ahont s' hi ha format l' estat d' ara, de còvulsions mortals y desequilibraDES. Es que a la generació vella li mancava l' verdader ideal de Patria; no comprenia que la cultura y la ilustració del poble son la base del benestar, de la prosperitat moral y material. Aquesta comprensió, sols l' ha feta el moviment regionalista que no es altra cosa que l' afirmació de Patria y la negació de tots els vells partits que devant de la reivindicació, en tots els ordes de la seua vida, d' aquella, no tenen rahó de ser.

En el procsim article, si Deu ho vol, acabarem.

JORDI JORDÁ.

Desgavell

El pervindre de nostra Catalunya, y per lo mateix de tots sos organismes, ha estat fins avuy en les mans barroeres dels vividors politiques caciquistes, que

han desviat sempre, l' aigua cap á son moli, no fent pels altres absolutament res de reformes, ni restauracions de profit.

Però are, ademès d' aquells vividors de guants y de lèvita, se n' han desvetllat uns altres, que ab la capa de la Llibertat, Igualtat y Fraternitat, tractan d' esclavisarnos á tots.

Per axó, fixemnós bé que son dos els adversaris qu' hem combatut y combatiré sempre: per una part el Caciquisme, compost de polítics conservadors, fusionistes y republicans de Real Ordre, y per l' altre 'ls falsos redemptors dels obres ab careta ó mascara de la República.

En la massa caciquista hi ha aquells homes, que cooperan ab els polítics de Madrid a esplotarlos ab contribucions y nous impostos, que sols servexen pera estroncar més y més les fons de la Agricultura, Industria y Comerç; el que a cada nova imposta ab que 'ns han robat nostra llengua, costums, drets y llivertats, es a dir, a cada nova bofetada, vinguda del vergonyós Centralisme, no haureu llegit, ni sapigut may que la boca caciquista hagi protestat francament y ab fermesa, fins a fer revocar les disposicions, que sols ens venen pera esborrar nostra tan marcadà personalitat regional, contradint casi sempre el treball y bons desitjós, que surten ab la mes gran naturalitat y energia del carácter altament analític y mascal de nostra rasa catalana.

Després en la colla dels redemptors hi ha aquella gent, que vivint ó sou de la Monarquia, fan comedia republicana; els qu' en comptes de fer la guerra a les disbauxes de l' administració espanyola, culpa de nostra ruina, passan el temps removent despoticament la voluntat dels treballadors, omplintlos el cap de falsetats y somnis, y atiant sempre odis y mes odis, distractant aixís l' atenció sobre 'ls disbarats y poc acert de nostres governants, y preparant les coses de manera que la desesperació en totes les classes socials, ens portés llogament al imperi irracional de la força bruta.

Refescionemho bé y ab nostra indiferència no volguém contribuir per més temps, a la continuació d' aquest desgavell general que sentim á Catalunya, y á les demés regions d' Espanya.

Canigó.

D'eleccions

Del nostre confrare «Lo Camp de Tarragona», ne copiem un ben pensat escrit que coincideix ab lo nostre modo de pensar y d' apreciar lo retraiement que s' ha observat en las derreras eleccions municipals aqui Tortosa ja que com diu molt be l' articulista «Ab veritable tristesa hem de contemplar nosaltres com la passivitat s' escampa y ab mes tristes encara quan la veyem justificada y lògica.»

L' esmentat escrit se publicà el dia mateix de las eleccions pero no per això a perdut l' oportunitat, diu axis:

LAS ELECCIONS D' AVUY

A Tarragona com a molts altres pobles de Catalunya, las eleccions municipals no representaran ni un progrés en los procedimientos, ni una esperanza de temps mellors, ni una garantía de moralitat sisquera. Apareixerán á la llum del sol los mateixos vicis, tornarán a combates més en apariència que en realitat las ideas revellides y xorcias, los inconscients y 'ls interessats se llenzarán al carrer, defensant lo desconegut los uns y l' modo de viure 'ls altres, y la gran massa del poble, aquells que pensa, paga y calla, restarà indiferent, impassible, com si no visqués al món o res hi tinégués que veure ab lo que a la terra passa ..

En moltes poblacions la lluita queda entaulada y reduïda entre republicans y monàrquics, entre gent que mana y gent que té ànsias de manar, entre 'ls qui s'afanyan a conservar lo seu passat y 'ls qui envejan tenir las estirances del poder pera usarlas y aprofitarlas de la mateixa manera que las emplean los que avuy las manejan. No és pas una lluita de ideas, és una baralla d'ambiciosos; no és pas un desitj noble lo qui mou lo cors, és un apassionament sectari lo que remou las conciencias, pertorbant y embrutint sens cap reparar la vida del nostre poble.

Y si no, fixemho. Lo carácter de las eleccions municipals, per tothom regonegut y proclamat, exclueix tota sombra de política. Aquesta pot influir y influir directament en la marxa de l' Estat, y segons sigui l' escola que domini, las lleys tindrán una o

altra tendència. Però, dins del municipi, en la governació dels interessos del poble ¿quina tendència té que predominin monàrquics o republicans? ¿Variaràn les lleys y 'ls procediments per fer-les efectives? ¿Pot significar alguna cosa un senzill canvi d'empleats realitzat baix un criteri monàrquic o republicà?

D'aquí que la primera conseqüència que's dedueix de la lluita d'avui, tal com està plantejada en l'immensa majoria dels pobles, és que tant republicans com monàrquics estan totalment incapacitats per governar. Los hi falta sentit pràctic, coneixement de la realitat, cultura y civisme per rebutjar campanyas y medis molt bons per destruir, incapassos d'edificar sobre fonaments ferms y segurs.

¿Cóm, si no, s'atrevirian uns y altres a plantejar la batalla en un terren que s'hauria de conservar sempre neutral, inaccessible als apassionaments y als odis, etern seguici dels topamens polítics? Cóm en cervells ben organitzats pot germinarhi l'idea d'aprofitar l'administració comunal per fer probatuturas de determinats principis ó per convertir-la en baluard ahont s'hi amparin petites ambicions?

Sí, tornémo-ho a dir: monàrquics y republicans estan incompatibles per regirnos. Van a prostituir los municipis, no a moralitzarlos; van a las eleccions no pensant ab lo poble, sinó pensant ab ell; lluitan pera cambiar o sostener la forma de govern, no pera mantenir o mudar l'essència de las corporacions administratives, no pera dignificar o sostener la forma del municipi, d'aquesta entitat natural, després de la família, la més respectable de totes.

No és estrany, donchs, que en aquelles poblacions ahont encara no hi ha brotat explendorosa la nova llevor sembrada pel Catalanisme, los ciutadans concients, la massa independent y desligada de tot vincle polític, mirí ab indiferència com se des trossan las dues forces que en aquests moments se disputan la victòria. No és d'estranyar que en pobles ahont l'ambient burocràtic s'hi respiira per tots quatre costats, aquesta lluita petita, insignificant y migrada, adquirí aripienies de gran batalha. La falta d'il·lustració per una banda, la carencia de medis de viure que no siguin los del pressupost per l'altra, donan una explicació clara, terminant y catòrica de lo que a primera vista sembla confós y incomprendible.

Ab veritable tristesa hem de contemplar nosaltres com la passivitat s'escampa, y ab més tristesa encara quan la veyem justificada y llògica. Avuy per avuy, no serém pas nosaltres los qui incitem els ciutadans a sortir de casa, a fer us 'dels drets que las lleys los concedeixen. Es endeya des que en nom de la pau, de l'ordre y de la religió'is uns en nom de la llibertat, del progrés y de la democracia'ls altres, nos cridin hipòcritament demanant-nos quart y ajuda. No, no servim nosaltres, no serveixen los ciutadans que tenen conciencia plena dels seus devers, pera enlairar o enderrocar formes de govern.

¿Que la Monarquia cau? Donchs, no serém nosaltres los que

hi posém l'espatlla pera aguantarla. ¿Que puja la República? Donchs tampoc nos plau servir d'escambell pera que s'enfil escaleta amunt... Ara, quan se tracta de fer lo bé del poble, de moralizarlo, de dignificarlo, de portar als municipis a representants dels diversos estaments de la societat, que vagin a fer administració y no política, allavors nos bi tirarem de cap, pera allavors guardem l'esfors, l'entusiasme, tot lo nostre brahó de catalans.

Benedicció del nou

Temple Expiatori

Avuy després de la Misa solemne que tindrà lloc en el Col·legi de S. Josep en la que predicará lo Rd. D. Bernat Vergés, fense la profesó que surtirà del edifici col·legi de S. Josep pera traslladar el Santissim Sagratament a la nova iglesia Expiatoria ultimamente construïda en el carre de la Mercé, per iniciativa del Rd. Dr. D. Manel Sol Fundador de la tan important institució de Vocacions Eclesiàsticas, ab las almoynas de las personas piadosas. Al entrar al temple la profesó, lo Canonge D. Rafel Garcia 'n ferá ofrena al Senyor quedant exposat durant lo dia el Santissim. Sagratament Benehida que siga la nova iglesia, tindrà lloc varias funcions religiosas en especial per la tarde en que predicará lo Rd. D. Joan de Dios Rubio reció d' Ulldecona quedan, ja de manera definitiva estableta la exposició y vela diaria en la esmentada iglesia.

El siti ahon s'ha aixecat la nova iglesia, es el que formarà part del ex conven de Frares Mercedaris y que estava ocupat per la iglesia del mateix, ab la particularitat que aqueix terreno de quin pensem ocuparnosen definitudament fou ja un siti considerat com a segrat per la civilisació romana, segons se dedueix dels molts enterraments, lápidas y monedes trovadas al excavar l'espay que abuy es la cripta de la Iglesia, caracter, quels cristians al reconquistar Tortosa continuaren, aixecan una capelleta dedicada a Santa Catarina (quina imatge varem tenir la satisfacció de recollir l'any 1884 y depositarla en el museo) que l'any 1446 lo Sr. Bisbe Oton de Moncada ne feu entrega als Frares Mercedaris, quins construïren una nova Iglesia, que no era pas la que despresa de la exclaustació fou convertida en teatre, perque per son istil y manera de emplear els materials era mes propia del segle XVII, que no del XV, mes siga com sevulga sempre ha estat destinat a fins pia-sos, mènos duran la mitad del segle XIX despresa de la invasió dels barbaros moderns que destruiren de la manera mes boixa y bestial los monuments de la nostra història y arts patris.

Dit siti convertit en teatre, fou comprat al Estat per lo inolvidable Sr. Bisbe l'Exm. Dr. don Francisco Aznar qui ai morí el llegà a son successor l'Exm. señor Dr. D. Pere Rocamora que l'ha cedit pera facilitar la realisació de la Iglesia Expiatoria qu'ell avuy inaugurarà.

L'edifici no està ni de molt acabat, sobretot en son exterior, ja que la fachada sols està se-

nyalada sobre la paret que ha de ser tal, cuan pugui acabarse en tota s'altura y part ornamental, de tots modos se veu se separa de la costum establecta en les demes iglesies que tenen sempre una porta en el centro, mentres qu'en esta hi han dos portas una a cada costat que permeten la entrada y sortida al temple sens que hagin de cometres involuntariament irreverencies podense destinar una per entrar y altre per sortir.

Tres grans finestrals iguals simbol de la Santissima Trinitat s'obren en la part alta pera donar llum al corelaçó que estarán adornats ab calats d'istil gotic sustinguts per una columneta que farà de trencalum. L'absis també sols embastat y en forma de hemicycle que en son interior es la gran hornacina ahont hi ha l'unic altar, està romput per cinc esbelts finestrals (recordan las cinc llagas) que donan l'entrada a la llum esfumida y matissada que ha de apareixer vista per l'interior del temple com gotas de mística rosada y perlas de colors encastadas en los calats que fan de dosell al trono o altar ahont ha de estar exposat lo Santissim Sagratament.

L'edifici té com a cos terminal un campanaret exhortat ab fallatge de ferro batut, descansant el tot sobre una llanterna ó fanal de forma vuitavada que te las vuit caras convertides en al tres tans finestrals destinats per dar llum y aire dintre de la Iglesia que queda aixis iluminada zenitalment.

La planta del edifici consta de un atrí sobre el que hi ha el cor, de una nau quadrada de catorce metres y mitj de llum tenint en la paret del fons una gran hornacina que constitueix l'absis, el que té abdos costats la sagristia y escalas que serveixen pera baixar a la cripta que ocupa la mateixa extensió que la nau quadrada de dalt.

L'edifici en sa part anterior no pot ser mes senzill tan en planta com en alsats, pero la proporcionalitat de las líneas y la disposició de las parts decorativas la fan simpatica al prime cop de vista trovanse agradablement sorpres al veure que tot el pensament de l'obra està concentrat en l'unic altar, convertit tot ell en trono del Rey de tots los tronos y dominacions format per filigranas y teixits de nervis y fullas per entremit de las que brillan espurnas y raitxs de llum matisada de mils colors que li fan pendre la vidriera del absis de la capella, trono en que el sentimen mistic religiós hi està tan ben representat, que fa impossible pugui ser destinat a cap mes fi que la d'exposició del Santissim Sagratament, ja que sols a Ell pot destinarselhi una guardia d'honor com la que te deu vuit angles que l'envolten y la tiara pontificia que li serveixi de talem ó umbella.

El pensament es hermos y lo ho es menos la execució de l'obra per lo nostre amic l'arquitecte en Joan Abril concebuda y baix la sua direcció executada en tots sos detalls que honran a cuants artistas hi han pres part casi tots ells tortosins, deben nomenar especialment per las obras de fàbrica, a Ramon Grifoll y Joseph Valls; per la fusteria y talla Vicent Benet, per l'escultura a Beltri, Canalda, Cerveto, Sabaté y Santigosa, per la ferreteria

a Torras de Barcelona, per la serrallleria a Ballerín y Vericat, per la lampisteria a Lluch y Santamaría com, per la pintura a Emili Fumadó y Rigalt per las vidrieras de colores.

A tots donem la més coral en horabona y ab especial a las personas que ab sas almoynas han fet que continuihi lo bon nom de religiosa que ab orgull ostenta nostra Ciutat.

X

Crònica de la setmana

En Salmeron ha fet en el Congrés la defensa del servisi obligatori. En nom de la llibertat ha defensat l'esclavitud de tots los jovens; en nom de la democracia ha defensat la gran tirania que arranca al fill dels brassos de la mare, al obrer de la fàbrica, al artista del taller y al paiges del cultiu dels camps.

Vol que tothom sigui soldat.

El servisi obligatori sols se pot concebi en un regim imperialista y militarista com el d'Alemanya, ó en una nació jacobina com França, Inglaterra, Estats Units y Suiza, les tres nacions mes fortes del mon y mes progresives, tenen el servisi voluntari.

Confeso que el servisi en redempcions ó metalic es una injusticia; pero el servisi obligatori es una tirania. Nosaltres volim que sigui soldat aquell que'n vulga ser y que se li pague per serne.

Este es el nostre programa que es mes liberal, mes democrata y mes humanitari que el que vol Salmeron, quefe dels republicans.

En esta setmana ha tingut lloc la reunió de tots los prohoms del partit liberal, ab l'objecte de nombrar-se un queje. Ha passat lo que era de esperar y lo que sol passà sempre que 's reuneixen, mentres no sigui pera repartir-se l'presupost, s'acabat com lo rosari de la aurora. Barrets chafats, levitas que s'han quedat sense faldons y algunas quantas bofetades que s'han perdut y alguns ex-ministres se les han trobades, ha sigut lo resultat de la reunió de totes aquelles eminenties espanyoles que aspiren a fer la nostra felicitat y regenerar la Nació.

Escrítes estos ratlles he sapi gut que uns pocs d'ells en el Senat han clamat la quefatura den Montero Rios, que ha fet declaracions de trobar-se d'acord ab Canalejas y el general Lopez Dominguez, coneut en el mon politic per el sobrino de su tio. Tots plegats formaran un nou partit que 's nomenarà liberal democràtic. Aquí si que podem di allo dels de Madrid: «Otros galan en tu puerta.—Tortosa.

Comensa i desengany

Com hi ha mon, esta si que arranca del mes avall! Jo may m'auria pensat hi hagués tanta llana (may) Es a dir que perque ara van guanyar 'ls republicans ja tothom se considera lliure pera no pagar? Ole ya, viva tu mare! Endavant, noys, endavant, Demà valg a n'aquests vivos? y els hi compro un sach de blat y cuan ja el tingui a casa els dich; ara si voleu cobrar, si es qu'heu pensat ab tal cosa, aneu a l'Avall d'Aran, Home que 'l blat... Nada, nada manan els republicans.

Desd'ara en avant no 's paga a ningú. Això es la igualtat, la propiedat es un robo com predican els farsants com Lerroux, l'Ardit y altres s'ha de veure realitzat.

Jó 'la vaig a parlar ab franquesa, els vaig a dir la vritat. Si jo tenia d'estar com Lacandro el Mano està creguinme que desseguida em feya republicà.

Retalls

Copiem de un extracte de la sessió del Congrés del dia 13 del que som que publicà la Renaixença que diu:

«Lo senyor Bosch tracta de la construcció d'un pont al riu Ebro a la província de Tarragona.

Aludeix al Sr. Nougués, diuent que deu parlar del assumpt per coneixerlo a fons.

Lo senyor Nougués tracta de la cuestió y diu que 'l pont deu construirse a Mora d'Ebro.

De avinent l'interès de dita construcción, dolençies que avans s'heja ates a altres de menor importància. Afegeix que l'Estat deu encarregar-se de construir dit pont, Ajudant a la Diputació en los gastos.

Demana que 's porti a la Cambra l'expedient relatiu a la construcció de referència.

Lo senyor Gasset contesta que està disposat a cumplir lo que deu manar 'senyor Nougués.

Ni una paraula hi ha en dita sessió que respecte així asunto digudes lo diputat per Tortosa, lo que 'ns fa creurer deuria estar ausente, ja que entenem no podia permanecer callat al sentir que 's digues «qu'el punt indicat pera la construcció d'un pont sobre l'Ebro en la província de Tarragona fés Mora d'Ebro y se dolgués lo Sr. Nougués que ans sa haja ates a altres de menor importància» y com se vulga que 'l unich que per comple de l'Estat ha comensat es el de Tortosa; donem moltes Mercés al dit senyor Nougués y tan mes cuan si la memòria no 'ns falla en un meeting aquí Tortosa va dir faria tot lo contrario de lo que ha fet, n'obstant, senyor ans al contrari, li donem moltes mercés perque va demandar al Gobern que convertís en estació permanent la nostra estació de telegrafos, millora que podria quedar completada si el diputat per Tortosa demanava y lograba una estació telefònica que prou falta 'ns fa.

Ara no 's crequin los veïns de Mora d'Ebro que nosaltres tenim ni la mes petita intenció de oposar nos a que l'Estat els fasi un pont, no molt al contrari tan de bò ne puguessem tenir un a cada poble riberenc, lo que volem nosaltres es

que no s'ens obligui a pagar lo que ja havem pagat una vegada, axó es la travessia, ni que l'Estat ni la Diputació paguin ponts mentres es-tigui per acabar lo nostre y tinguem que passar el riu pagant ó passarlo ab la barcassa, donç en temps que era Ministre un fill de Tortosa sens va fer el favor de que aplican malament (en el nostre entendre) la llei de travessias se va obtigar al Ajuntament pagués les expropiacions dels terrenys en que han de construirse les rampes que forman part del pont del Estat bas-sense en que son part de la travessia de una carretera general del Estat sense voler tenir en compte qu'es tracta de una carretera ja constru-hida y que tenia la corresponent travessia feta.

Com si no n'hi hagués prou ab els dos milions que s'regularan a Madrid en concepte de capitalitat, la subcomissió d'Instrucció públ-ica proposa augmentar en 130.000 pessetes l'assignació de les clíni-ques de la facultat de Medicina de Madrid, en les quals s'aumenta tam-bé de 50 el número d'ells, pujant el total del capital a 250.000 pesse-tas.

Y vingan pessetas! Al últim fins els hi haurèm de fer caritat als seus pobres.

Lo qual ja fa temps que estém-fent, com ho prova l'següent suc-cessit.

Un senyor català, molt caritati-v, tenint en compte que la caritat ben ordenada comensa per un mateix y va seguir per las personas ab las que un té més parentiu, va propon-sarse un dia socórrer primer que a ningù als pobres que fossin paisans seus.

Y va sortir de casa ab el propòsit de no fer caritat sino als pobres ca-talans.

Però va tornarhi ab els mateixos quartos que duya al llenyarsse al ca-rrer, puig tots els que va trobar eran d'aquells «que no lo pueden ganar.»

En vista de lo qual va resoldre «volver de su acuerdo.»

Y sols així va poder satisfacer els seus sentiments caritatis.

Copíem de un diari de Barce-
lona.

A la ratera.—Aquesta tarda un subiecte de mala fatxa s'ha acostat a un tranzeunt a la Rambla de Sant Joseph y li ha dit:

—Señorito, ¿quieres comprar este reloj? Es de oro y se lo daré barato porque acaba de ser robado.

—Con que es de oro?

—Si señor.

—¿Y es robado?

—Si señor.

—Pues no me parece mal; anda, vente conmigo.

Y segafant al venedor pel bras se l'ha endut.

El tranzeunt era l'capità de la guardia civil senyor Riquelme que anava de paisá.

Un mestre interí del districte universitari de Barcelona, agrait als supòstos favors rebuts del vis-rector de l'Universitat d'aquella capital, senyor Benito, li ha remès un sac de patates que contenia 43 kilos d'aquest tubercul. Cóm el senyor Benito no s'creu acreedor a tal distinció, d'acòrt ab el senyor Rodriguez Méndez les ha enviat al Assil del Parc de aquella ciutat. Es de suposar que l'senyors mestres no imitin la conducta del generós donant, porque en tal cas podria rendir cartes en l'assumpto el jutjat corresponent.

A Fransa declararán la ensenyansa lliure per tothom, menys pera l's que hagin fet vots d'obediencia y castet.

Girin la oració per passiva y ve-gin com quedará la ensenyansa francesa.

En mans d'indisciplinats, mals creyents y llibertaris.

¿Per que no dirllas ben claras las coses? Per qué no dia: «podrà en-senyar tothom, menos els que pertanyin al clero y ordres religiosas?»

Hi há voltas que l's formalismes fan més mal que la veritat crúa.

Y després, que no vé d'un pam a Fransa.

Lo cònsul general d'Italia, en-terat dels bons serveys que presta a Catalunya l'Cos de Sometents, ha sollicitat del comandant general del institut, en Manel Ruiz Ruñoy, datus relatius a la organització del mateix, pera redactar una Memo-ria y enviarla al Gobern de la seva nació pera que estudihi la conve-niència d'implantar los sometents a aquell país.

Si conequesen a dit senyor li demanariam fes el favor d'enviarne alguns exemplars a las Autoritats de la nostra província per veure si se determinaban a imitar a las de les demés províncies germanas im-planian tan benemerita institució.

Segons hem llegit en un ex-tracte de las últimas sesions del Senat se va aprobar lo dictamen referen a la construcció d'un tranya electric de Roquetas a S. Carlos de la Rápita.

Com suposem se tracta de una empressa particular relacionada talvegada ab una transferència de domini d'un importan salt d'aigua tenim confiansa en po-der fer mes prompte el viatje a San Carlos ab tramvia electric, que no ab lo etern ferro-carril d'Alcañiz a San Carlos pera quin tot just se van demandan cuartos pera pagar honoraris fills del ma-lahit centralisme.

En Salmerón ha fet la defens del servey obligatori.

El quefe dels republicans unita-

ris, en nom de la llibertat ha defensat l'esclavatge de tothom; en nom de la democracia ha sigut l'apostal de la gran tirània que arranca al pagés del camp, al obrer de la fàbrica, al artista del taller, al fill dels brassos de la mare.

La tirania del unitarisme porta aquestes altras tiranias.

Y els republicans espanyols aplaudirán a n' En Salmerón com si hagués descobert la democracia y la igualtat...

El servey obligatori es la mort dels estats: no s'conceix més que dintre d'un régim imperialista y militarista, com el d'Alemanya, o en una nació jacobina com Fran-sa.

Inglaterra, Estats Units y Suïsa, las nacións més fortes del mon y més progressivas, tenen el servé voluntari tal com el defensém els catalanistas.

Ab odas a la patria no s'defen-san las ideas, «don Nicolás»; per si la patria perilla hi há quelcom més que l'servey obligatori per la llei; hi há l'servey obligatori per la naturalesa y els sentiments.

En bona hora que s'ensenyal a ciutadans a manejar un fusell y a obeir una ordre.

Pero que no se l'sregui de casa pera ficarlos al quartel, ni se l'strenqui la joventut en sos anys de il·lussons, de trevall de família, fins d'amor á la terra en que han na-cut.

El servey militar ab redempcions es una vergonya y una injustícia; però l'servey obligatori es una tí-riana.

Que sigui soldat qui en vulgi ser y que se l'pagui pera serne.

Aixó volém nosaltres que som més demòcratas més altruistes y més humanitaries que l's republi-cans que tenen per quefe al ilustre filosop de las tres unitats.

NOTICIES

Las eleccions á Catalunya

Las eleccions municipals de Ca-

talunya han donat als incautes la falsa seguritat d'un avens republi-cà y demagogic, pero pels que mirin una mica la realitat, no es d'aptos que l'veritable progres la fet la causa catalanista. Aument de llochs y victoria total en molts mu-nicipis, entrada primera en alguns d'ells, consolidació del puesto ad-quirit en tots, ascens continuo de la masa electoral catalanista, aquet es el resultat innegable de la últi-ma batalla. No diem res de las fal-setas del cens, ni de la vergonyosa aliança dels suposats partits d'ordre ab la escorfa social disfressada de demòcrata, ni de las abstencions d'una part de la població catala-na, perque son prou vistos de tothom y explican en bona part la re-vifalla aparent del jacobinisme, que serà per ell la de la mort. La tradi-ció liberal y patriòtica de Catalu-nya està massa encarnada en sos fills per que sia destruïda en quatre dies pel baladreig d'un pinxo foraster y l's mangoneigs dels vividors polítics de la cort ab correpondencie ab las reirades milita-les que desesperades de no esser ningù volarian ara tot el planeta de concert ab els anarquistes.

Per un error de caixa varen re-sultar mal compaginades las planias del folleti del número ultim y pera que l'suscriptors que coleccio-nan folleti dit pugui continuar lo repetim avuy les cuatre planes atrassades més las correspondents el número d'avuy en fulla apart.

Nova societat.

S'estan realisant travalls pera constituir a Barcelona una asso-ciació, única en sa classe en tota Catalunya.

Son fi principalissim serà la creació d'una biblioteca genui-nament catalana y en últim terme escolas literaries, y sa tasca actual, consistirà en donar sessions pú-blicas de triades lecturas catalanes,

Reynos pudiesse dar, ó enagenar lo que le pareciesse, y ha-zer las concesiones, y mercedes, que bien visto le fuessen, dentro de los diez anys a los Infantes sus hijos. Este Estatu-to se otorgó en Daroca, a 20. del mes de Agosto 1328. y lo juró el Rey, y fué muy secreto, y no intervinieron en ello, sino Fray Guillem Iornet, que era Confessor del Rey, y don Miguel de Gurrea, de su Consejo, que era Ayo del Infante don Pedro su hijo; y Garcia de Loris, que abia sido Mayor-domo de la Infanta doña Teresa, y era Tesorero del Rey, y Lope de Concut su Secretario: y por razón de este Estatuto, pretendió desqués el Rey don Pedro su hijo, que no eran válidas las donaciones, que se fizieron por el Rey su padre a los Infantes don Fernando, y don Juan sus hermanos, de las Ciudades de Tortosa, Albarrazin, y de otras muchas Villas, y Castillos; y hubo sobre ello en el Reyno grandes diferen-cias entre él y su madrastra, y hermanos.

CAPÍTOL TRENTA.
De como se enagenó Tortosa de la Corona Real, y fué del Infante don Fernando.

PARA saber como enagenó el Rey de su Corena el Mar-quesado de Tortosa, abiendo hecho el Estatuto arriba-dicho, lo veremos en lo que sigue. Dize Zurita libre-7. cap. 16. fol. 102, desta manera. Dicho se ha en lo de arriba del Estatuto, que el Rey hizo en Daroca antes que se casasse con la Reyna doña Leonor, en el cual se obligaba, mediante juramento, que no enagenaria ninguna cosa, que fuese del Patrimonio, por tiempo de diez años. Esto se dis-ponia con tenor de tales palabras, que parecia que no que-daba libertad al Rey de dar estado a los hijos, que le na-ciesen de la Reyna doña Leonor, sino a los que ya eran nacidos. Gobernábase la Reyna por una Dueña que tenia en su casa, que habia sido su aya despues que murió Doña Violante de Grecia, que se llamaba Doña Sancha Carrillo, y fué mujer de Sancho Sanchez de Velasco, que fué gran privado del Rey don Fernando, y era de tal condición, que siempre procurada novedades, y escàndalos, como el Autor de la Historia del Rey don Alonso de Castilla lo escribe: y

particularment entre les associacions obreres escampant arreu las creacions més inspirades de nos tres literats, revesintles d' escayenta presentació, ja que serà condició ineludible negrirlas acadèmica y artísticament; à imitació del modo y forma que realisa aquest comès a Londres la coneguda «Artistic Reading Association» centre literari avui dia lo més influent d' Inglaterra.

Lo número corresponent al dia 30 de Setembre de nostre volgut confrare «La Devanteria» ha sigut denunciat, extençió la denúncia a casi b' tots los treballs que en dit número se contenen. Sentíam vivament la contrarietat sofrida per nostres amics y desitjèm surtin b' del entrebanch.

Ab tota solemnitat se va celebrar l' acte de consagració del històrich Monestir de Sant Martí del Canigó. L' infatigable bisbe de Perpiñà, qui s' deu la restauració, va organitzar una pelegrinació, qu' acompanyada d' una copia que tocava les «Montanyes regalades» feu l' ascensió celebrantse després les cerimònies litúrgiques pel senyor Bisbe y acabadas digué missa, dirigint la paraula al fidel donant mercés a tots els que l' havien ajudat en la restauració d' aquell monument de la nostra patria catalana.

El senador vitalici senyor Maluquer, com president de la comissió del Institut Agrícola Català de Sant Isidre de Barcelona, ha presentat al ministre d' Agricultura una exposició de dit Institut, en la q' després de felicitar-lo per sa gestió respecte als camins veinals, li proposa al mateix temps que de la canitat que s' consigna per a camins veinals, en projecte, se destinin al

gunes sumes considerables a ferro carrils econòmics, lo qual seria molt ventajós per la agricultura y la indústria.

El senyor Gasset oferí estudiar ab el deteniment que mereix lo proposat pel senyor Maluquer.

Auyá les 4 de la tarde los congregants de la «Milicia Angélica» canonicament erigida al Seminari, festejarán al seu gloriós Patró Sant Thomas d' Aquino ab una vellida literaria y musical quin programa esia bonicament imprès a dos tintas y orla dorada sobre paper apergamiat y ab caracters menacials:

Abrahim de tot cor la invitació que se ns ha fet, felicitem als organitzadors de la festa y aplaudim lo bon pensament al escullir com a pessa principal una poesia del maluguanyat Mossén Cinto.

Llāstima que lo reduxit del local no permetian a les seyores fruir d' espectacle tant de tart en tart y potser may vist a Tortosa.

Galantment invitats per la Junta Directiva del Patronat Obrero Catòlico, tinguerem lo gust d' assistir lo diumenge prop passat, a la sessió inaugural d' aquell centre.

L' espayós salò del local y sales properes estaven completament ocupades per numerosos y distingit públich, y en ell feyen una agradosa barreja, la bravia del obrer y el jech del patró, lo calsó curt del pagès, y la levita del rich propietari.

Obera la sessió, baix la presidencia de D. J. Domingo Grego, y després d' un molt ben interpretat

número de cant y piano, llegí una memoria lo secretari de la societat, D. Gersdo Vergés. En dita memo-

ria se feu ressaltá la necessitat del Patronat del obrer y s' exposaren d' un modo clar les ventatges positives que reportarà a la classe treballadora a qui s' donarà vera protecció, ensenyansa gratuita y assistència facultativa en cassos d' enfermetat, ademés de socors en metàllich, calces i estalvi y crèdit, etc., quins projectes estan en estudi, y segurament dintre poch se posaran en pràctica.

Feu després lo senyor president, la presentació de D. Rafel Marin Lozano, distingit advocat de Valencia, vingut expressament per prendre part en la sessió inaugural de la nova societat.

Lo senyor Marin captivà desde els primers moments a la concurreda, gracies a les seves dets oratòries y amples coneixements sobre la cuestió social. Estudià d' un modo ràpid; però complert, lo progrés del socialisme en los diferents estats del mon, y particularment en nostra Espanya, senyalant los medis de millorar la situació de la classe treballadora, y fes desaparèixer l' odi que de dia en dia s' exten mes entre l' obrer y el patró, entre lo capital y el treball, odi que creix a mida que l' home s' aparta de Deu y deixa de practicar les doctrines de germanor de nostra Santa mare l' Iglesia.

L' orador interrompit moltes vegades per picaments de mans, acabà lo seu notable discurs entre l' admiració y entusiasme del numeroso públich.

Felicitem coralment als iniciadors del Patronat y l' osferim la nostra, enara que pobrà, incondicional ajuda.

La distinguida Sra. D. Serafina Majordom y son espòs nostre ben volgut amich y ferm company de causa En Joseph M. Gamundi tenen la satisfacció de lo dia jous ultim de ser pares d' una xamosa y bonica chiqueta per lo que els donem a mes coral enhorabona.

Dijous nostre amich don Joan Ballesca tingué la desgracia de perdre a sa estimada tia política donya Teresa Sanuja y Carrobé. Rebi lo testimoni de nostre condolell y demés personnes de sa família.

guanyaran molt més que no en el casino, club ó taberna.

Horas d' arribada y sortida de Trens Coches correus, Ordinaries y Recades d' aquí Tortosa.

	Arriba	Sort	Clares
MATI			
De Valencia correu..	2h28	2h28	1.22.8.8
De Benicarló curt..	6h10	6h36	2.8.8.
TARDE			
De Valencia exprés..	5h42	5h51	1.2.2.
MATI			
De Barcelona correu..	1h11	2h41	1.22.8.8
De Tarragona curt..	8h10	8h32	2.8.8.
TARDE			
De Barcelona exprés..	1h15	1h28	1.2.2.
De Tarragona curt..	8h45	8h47	2.8.8.

Coches y Ordinaries

	Arriba	Sort
Hostal del Pont		
De la Cenia diari	8h.mt	9h.tart
" Arnes dill. dim. div.	8h.mt	9h.tart
" Aufara diari	8h.mt	9h.tart
" Gandesa correu diari	4h.mt	4h.tart
Hostal del Sol		
De la Cenia diari	8h.mt	2h.tart
De Gandesa diari	6h.mt	2h.tart
Fresneda dillums y dijous	8h.mt	3h.tart
Vall de robes..	8h.mt	3h.tart
Santa Barbara diari	8h.mt	2h.tart
Corbera dillums y dijous	4h.mt	6h.tart
Hostal del Paradís		
De Morella dillums y dijous	8h.ta	6h.mt
" Godall diari	8h.mt	2h.tart
" Aldover diari	8h.mt	2h.tart
Hostal de la Lluna		
De Cherta diari	8h.mt	3h.tart
" Galera	8h.mt	2h.tart
Mas de Barberans diari	8h.mt	2h.tart
Hostal de la Granvia		
Perelló dillums y divendres	6h.ta	10h.mt
Hostal d' Abril		
Tivenys diari	10h.m	2h.tart
Prat de Compte dijous	4h.ta	10h.mt
Tots los dies encarregat pera		
Barcelona ab' los trens expressos—Andreu, Canyellas y J.		
cuatre cantons casa Calduc (cure).		

Tarjetas de visita, a 1 peseta el 100.—P. Hospital, 5.

zen las Historias de Aragón. Dejado esto aparte, pues no nos toca, digo: Que esta Infanta casó con el Rey don Alonso Cuarto de Aragón, y tuvo deste matrimonio á don Fernando, el cual le nació en Valencia, el año 1329 en fin del mes de Diciembre, Zurita libro 7. cap. 11. Y pués por causa deste don Fernando hubo tantas disenciones, y alborotos, y aber sido Marqués de Tortosa, me parece tomar el agua un poco más atrás, para decir como fué Marqués, y las contradicciones que hubo, tanto de parte de la Ciudad de Tortosa, para no ser separada de la Corona Real, como por parte de otras personas, á quien tocaba el defenderlo.

En el libro 7. cap. 5. dice Gerónimo Zurita: Que el Rey don Iayme el Segundo deste nombre, en las Cortes que tuvo á los Catalanes, en el año 1319. cuando el Infante don Iayme renunció la sucesión de la primogenitura, hizo union de los Reynos de Aragón y Valencia, con el Condado de Barcelona, que no se pudiesen separar, ni dividir por sus sucesores. Moviosse á esto, porque allende del beneficio universal, que resultaba de estar estos Reynos unidos, siempre que en lo pasado se intentó de dividirlos, y dismembrarlos, se abian seguido dello grandes alteraciones y escándalos, y entonces hizo un Estatuto, en que se proveyó, que estos Reynos y el Condado de Barcelona, con el directo dominio, y derechos que le pertenecían en el Reyno de Mallorca; y en las Islas adyacentes, y en los Condados de Rosellón, Cerdanya, Conflent, y Valespí y en los Viscondados de Homelades, y Carbades estuviessen perpetuamente unidos, debajo de un solo dominio, y no se pudiese separar lo uno de lo otro; ni por testamento, ni por donación, entre vivos, se pudiesen por el, ó sus sucesores dividir.

Reservóse en aquel Estatuto el Rey, que él, ó sus sucesores pudiesen dar á sus hijos, y nietos, y á las personas que les pareciesse, lugares, y castillos, ó otros heredamientos. Esto juró el Rey públicamente á 14. del mes de Diciembre de aquel año: y ordenosse en el mismo Estatuto, que cualquiera de sus sucesores, al tiempo de su nuevo Reynado, fuese obligado de hacer Homenage ante todas cosas, de: guardar y cumplir este Estatuto, y lo jurassee públicamente

y antes de hazer este juramento con público instrumento, los Prelados, ricos hombres, mesnaderos, Caballeros, Ciudadanos, y Burgueses, y los de las Villas, ó otros cualesquier particular, no fuessen obligados de obedecerle, ni servirle en cosa alguna: y si antes se le hubiesse prestado juramento de fidelidad, fuese de ningun momento: y mandó el Rey en aquel Estatuto á todos sus súbditos que lo guardasen, y cumpliesen debajo de la deuda de naturaleza por la fe, y Homenage, y juramento, en que le eran obligados. Mandó el Rey que se sacassen cuatro instrumentos públicos deste Estatuto, para que el uno se pusiesse en sub Archivo Real, y el otro para la Universidad del Reyno de Aragón, que estuviesse en poder de los Jurados de Zaragoza, y otro para el Reyno de Valencia, y el cuarto para la Universidad de Cataluña.

Abiendo precedido esto en tiempo del Rey don Iayme, sucedió que el Rey don Alonso el Cuarto, después de haber concertado lo de su matrimonio con la Infanta doña Leonor de Castilla, de Carriena se fué á Daroca, y estando en aquella Villa, considerando que por la libertad de los Reyes pasados, y también porque el Rey su padre abia dado, no solo á sus hijos: pero á diversas personas, por lo que le abian servido, muchas Villas, y Castillos, y grandes rentas, y derechos de la Corona, y otros se abian vendido para pagar sus deudas, y quedaban muchas cosas por cumplir de sus descargos, y de la Infanta doña Teresa, y las rentas Reales estaban tan menoscabadas, y disminuidas, que convenia al Estado Real, y al bien de sus Reynos, que lo que restaba, se conservasse en la Corona, y se evitasse la necesidad, que se esperaba, porque esta suele ser muy perniciosa á los súbditos. Por estas causas el mismo se quiso imponer cierta ley, y hizo un Estatuto, en que prometía, que dentro de diez años no enagenaría ninguna Ciudad, ni Castillo, ni lugar en los Reynos de Aragón, y Valencia, y en el Condado de Barcelona, ni la jurisdiccion civil, ó criminal, ni el mero, y mixto imperio, ni feudo, ni derecho alguno, ni lo daria, ó empeñaria, ni lo separaría de la Corona Real. Reservosse que en evidente necesidad, y utilidad de sus